

Значення шкали «Ескапізм» становлять $X_{\text{ср}}=63,00$ для другого курсу, $X_{\text{ср}}=47,61$ – для третього курсу і $X_{\text{ср}}=38,24$ для п'ятого курсу, що свідчить про знаходження показника у нормі для всіх трьох груп і неухильне падіння рівня ескапізму у студентів від другого до п'ятого курсів, що особливо проявляється у студентів п'ятих курсів, а отже студенти починають думати більш практично, не відгороджуються від проблем, вирішують їх і не живуть власними фантазіями.

Це підтверджує, що економічна соціалізація у студентів п'ятих курсів є найбільш розвиненою і відповідає економічній соціалізації дорослої людини, що підтверджує результати отримані за іншими ознаками економічної соціалізації раніше.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Таким чином, за допомогою підібраних методик і статистичних методів нами досліджено і порівняно рівень прояву особистісних якостей, пов'язаних з економічною соціалізацією серед студентів другого, третього і п'ятого курсів. З'ясовано, що у студентів різних курсів проявляється різний рівень досліджуваних компонентів економічної соціалізації. Отримані результати у дослідженні свідчать про те, що рівень економічної соціалізації студентів другого і третього курсів нижче середнього, а студенти п'ятих курсів мають рівень економічної соціалізації уже середній і вище середнього.

Список використаних джерел

1. Андреева И. В. Экономическая психология / И. В. Андреева. – СПб: Питер, 2000. – 512 с.
2. Бояринцев А. В. Психологические проблемы экономической социализации / А. В. Бояринцев. // Педагогика. – 1994. – №4. – С. 12–18.
3. Дейнека О. С. Экономическая психология: социально-политические проблемы / О. С. Дейнека. – СПб: Петерб. ун-т, 1999. – 240 с.
4. Диттмар Х. Е. Экономические увлечения подростков / Х. Е. Диттмар. // Инт. психология. – 1997. – №9.
5. Дусавицкий А. К. Развитие личности в учебной деятельности / А. К. Дусавицкий. – М.: Дом педагогики, 1996. – 203 с.
6. Емельянова Т. П. Конструирование социальных представлений в условиях трансформации российского общества / Т. П. Емельянова. – М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2006. – 400 с.
7. Журавлева Н. А. Динамика ценностных ориентаций личности в российском обществе / М. А. Журавлева. – М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2006. – 335 с.
8. Козлова Е. В. Психологические основы экономической социализации: Уч. пос. /Е. В. Козлова. – Вел.Новг.: НовГУ им. Ярослава Мудрого, 2004. – 160 С.;
9. Москаленко В. В. Социализация личности: монография / В. В. Москаленко. – К: Фенікс, 2013. – 460 с.

В статье проведен анализ современных исследований, посвященных вопросу проявления психологических аспектов экономической социализации студентов. Подчеркивается важность и актуальность изучаемого вопроса. Также проведен теоретический анализ исследований и публикаций, на основе чего выделены основные аспекты экономической социализации. С помощью подобранных методик и статистических методов было проведено исследование и сравнение уровня проявления личностных качеств связанных с экономической социализацией среди студентов второго, третьего и пятого курсов. На основе этого сформулированы выводы относительно уровня экономической социализации студентов разных курсов.

Ключевые слова: экономическая социализация, социализация, экономическая психология, экономически психологическая адаптация.

The article is devoted to the study of the psychological aspects of the economic socialization. In the article there was presented a theoretical generalization and empirical study of the psychological aspects of economic socialization of students their influence on the economic and social sphere of human life. These are the development rate of economic roles, the level of success in economic activity, the level of economic consciousness, adaptation to the conditions of economic life, the level of manifestation of economic self-consciousness, psychological readiness for economic activity. The structural components of the personality which are closely related to economic socialization were considered, and the study of which can determine the level of economic socialization. The following research methods were used for the study: «The scale of monetary representations and behavior» by A. Fernem, the test questionnaire «Emotional orientation» B. Dodonova, M. Rokich «Valuable orientations», the technique «Career anchor» E. Shane, a technique for measuring Schneider's social self-control, a methodology for the study of socio-psychological adaptation by C. Rogers - R. Diamond. The results were obtained from the three study sample groups. The mean value and the Kruskal-Wallis one-way analysis of variance were used. The scales that differ at the statistically significant level among the groups of the studied samples were received and analyzed. The analysis of the levels of the socialization features among student groups was conducted, the tendencies of changes in the studied characteristics and their impact on economic socialization of the students were found. It is stated that students of the 2nd and 3rd year show the level of economic socialization below average, and students of the 5th year are better adapted to economic life, the level of economic socialization of these students is already medium and higher than average. That is manifested in their economic behavior, in the aggregate of actions carried out in the process of economic activity, their vision of the process of interaction in the economic sphere of life with full responsibility for their actions and the results of their work.

Key words: economic socialization, socialization, economic psychology, economic-psychological adaptation.

УДК 159; 78.01

Сабов Іван Іванович,
викладач-методист,

Богуславський гуманітарний коледж ім. І. С. Нечуя-Левицького, м. Богуслав

ВПЛИВ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ НА СОЦІАЛЬНУ ПОВЕДІНКУ ТА ДУХОВНИЙ СВІТ МОЛОДІ

У статті розглядається вплив моди, кітч, субкультури на формування соціальної поведінки та музичні уподобання молоді. В умовах докорінного оновлення всіх сфер нашого суспільства, його національного відродження перед педагогічною наукою постають нові вимоги, серед яких важливе місце займають проблеми формування вмінь та навичок самоорганізації особистості (самоосвіта, саморозвиток, самовиховання); потреба в оволодінні загальнолюдськими культурними, духовними і моральними цінностями, у тому числі віковими надбаннями рідного народу, національної культури і моралі.

Ключові слова: масова культура, духовність, естетичні смаки, засоби, субкультура, музичний кітч, суспільна свідомість, моральні цінності.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства значна увага приділяється формуванню всебічно розвиненої особистості, що упродовж багатьох століть викликало неабияку увагу фахівців різних галузей науки.

Науково-технічний прогрес зумовив небувалий розвиток індустрії дозвілля та засобів масової комунікації. Це, безперечно, дуже впливає на естетичні смаки і музичні уподобання підлітків та юнацтва, які, зазвичай, віддають перевагу творам масової культури. Під натиском такої потужної інформації, що цілодобово оточує життя сучасної людини, місце фольклору, класичної та сучасної академічної музики дуже незначне і підлітки та молодь перебувають у сфері впливу музики невисокого ґатунку.

Слід констатувати, що масова культура, на жаль, має практично необмежені маніпулятивні можливості. На думку культурологів А. Оганова та І. Хангельдєвої, «мас-медіа – преса, радіо, кіно, телебачення, аудіо, відеопродукція – стали провідниками та популяризаторами різноманітних форм масової культури. Тиражування, конверсність виробництва масмедійної (часто низькопробної) культури перекривають реальні потреби в ній. Внаслідок широкої недоступності інформаційних каналів радіо та телебачення зростає небезпека розповсюдження споживацького ставлення до культури, засилля в ній посередності» [6], що своєю чергою породжує тривожні перспективи «зомбування» нового покоління примітивною музикою.

Моральне оздоровлення суспільства – проблема, актуальна у всі часи. Сьогодні, коли спостерігається занепад моралі і вихід на передній план культури матеріальних цінностей, ця проблема постає досить гостро і потребує ефективних шляхів розв'язання.

Кризова ситуація в нашій країні вже відгукується зниженням рівня загальної освіти та цінності таких понять як «інтелект», «культура», «знання». Саме в цій ситуації педагогіка не може відвертатися від реальній соціокультурного життя молоді та не впливати певними освітньо-виховними чинниками на формування культурної освіти, естетичні смаки та духовний світ підростаючого покоління. Тому перед суспільством стоять завдання сформувати у молодого покоління позитивну життєву позицію, допомогти знайти особистісний сенс, оптимізм, уміння зберігати свою індивідуальність за будь-яких обставин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку освіти та виховання в Україні має глибокі історичні та соціальні корені, що вбирають у себе минуле світової наукової думки, передової практики навчання і виховання та ґрунтується на освітянських тенденціях національної педагогіки. Саме ідея національної спрямованості навчання та виховання закладена в сучасну освітню парадигму.

Тема духовного світу особистості має давні витоки. Перші теоретичні концепції, пов'язані з людиною та її духовним світом, зустрічаємо у філософів давнини (Сократ, Арістотель, Сенека, Платон та ін.). Неабияке значення цій проблемі приділяли вітчизняні мислителі минулого (Г. Сковорода, Ф. Прокопович, М. Гоголь, П. Юркевич та ін.). Важливе значення у сфері наукових досліджень набувають сучасні праці О. Рудницької, С. Седиха, Л. Кондрацької, М. Євтуха, Г. Шевченко, О. Оніщенко, Л. Руденко, І. Зязона тощо, які присвячені вивченню питань формування естетичної та духовної культури молоді.

Мета статті: розкрити функції та особливості сприйняття масової культури молоддю, а також визначити окремі чинники впливу моди, кітчу, субкультури на формування соціальної поведінки та музичні уподобання підростаючого покоління.

Результати дослідження. Окремою проблемою в розвитку музичної культури молоді, яка потребує спеціального дослідження, є формування у них інтересу до сучасної музики. Складність культурної ситуації сьогодення виявляється не тільки у полярному розмежуванні сфер академічної та масової музики, що викликає гострі суперечності між художньо-естетичними завданнями мистецтва та функціонально-прикладними потребами шоу-бізнесу, а й в існуванні окремих субкультур, у плюралізмі мистецьких тенденцій, напрямів, стилів, течій, шкіл, технік, у трансформації

інтонаційної основи музики та системи її виражальних засобів.

На думку Л. Мосолової, молодь зростає на псевдоцінностях, ерзацах, що імітують художні твори, але тим не менш побутують в якості цінностей. Вони розраховані не на духовне освоєння, а на споживання. Така товарна продукція «комерційного мистецтва». Споживачами його є люди з нерозвиненими естетичними потребами, невиробленим смаком, для яких мистецтво – це засіб розваги, релаксації, «наркоїзації» [2].

Можна виділити кілька тенденцій, що пов'язані зі сприйняттям молоддю зразків поп-культури. Це, по-перше, орієнтація на поверхове, розсіяне сприйняття музики; по-друге, комітатний (супутній, фоновий) та фрагментарний характер сприйняття; по-третє, установка на престижне споживання музики та, насамкінець, перевага в частини слухацької аудиторії неагресивних зразків поп-музики – «солодкого» кітчу, який є зовні безневинним, але в силу нав'язування стереотипного характеру сприйняття, тобто нівелювання особистості, запускає руйнівний механізм «уповільненої дії».

Про явище функціонування-сприйняття музики пише В. Сиров: «...завдяки новим засобам комунікації формується особлива субкультура побуту. В її умовах побутування класичного шедевра чи фольклорного зразка мало чим відрізняється від побутування поп-шлягера, – і те, й інше сприймається найчастіше неухважно-поверхово, у «піввуха» [7].

У процесі сприйняття поп-музики в першу чергу реалізуються такі функції, як *комунікативна*, що пов'язана зі спілкуванням, співпереживанням із приводу музики; *хронологічна* (пов'язана із закріпленням визначеного стереотипу поведінки); *релаксаційна* (психічна й фізіологічна розрядка); *рекреативно-гедоністична* (отримання задоволення від слухання музики); *ескапістська* (відхід від дійсності у світ ілюзій). З цими функціями пов'язані також уніфікація художніх інтересів і гальмування розвитку креативності особистості в юнацькому віці. Стандарти зовнішнього вигляду, поведінки, емоційного реагування «копіюються» і впливають на формування смаків низького рівня.

Людина – створіння соціальне, а тому прагне спілкування. У цьому контексті культура – це система символів та засобів, які дозволяють людям спілкуватися й розуміти один одного, спільно творити. Тому, зважаючи на потребу самоідентифікації особи (хто я?), саме глибоке пізнання та визначення своєї причетності до тієї чи іншої культури, вибір системи та засобів спілкування в XXI ст. стають потребою кожної людини [4].

Надзвичайно велике навантаження несе поняття «культура». Існує понад 500 його визначень. Так, А. Арнольдов стверджує, що культуру можна уявити як величезну лабораторію, в якій створюється масштабна система цінностей, збираються до купи найвеличніші досягнення людства в галузях науки, літератури та мистецтва, філософії та етики, релігії та політики з давніх глибин до наших днів [1].

Культура зберігає і передає цінності від покоління до покоління, від народу до народу, від суспільства до особистості. Передача ця складає сутність виховання. «Якщо освіта – це передача знань, а навчання – передача вмінь, то виховання – це прилучення до цінностей» [3, с.295].

У наш час ця тема вкрай актуальна. Все більше підлітків стають неформалами. Саме слово «неформал», «неформальний» означає незвичайність, яскравість і непересічність. Людина-неформал – це спроба показати суспільству свою індивідуальність, сказати сірій масі: «я – особистість», кинути виклик світу з його нескінченними буднями і шиккуванням усіх в один ряд. Об'єднуючись у певні групи, молодь стає носієм неформальної культури, тобто субкультури.

Субкультура – це система норм, цінностей, настанов, способів поведінки і життєвих стилів певної соціальної групи, яка відрізняється від пануючої в суспільстві культури, хоча і пов'язана з нею. Префікс «суб» розуміється як вторинність, другорядність у порівнянні з тим, що створюється офіційною культурою. Офіційна культура виявилася неспроможною відповісти інтересам певної

частини молоді, яка звільнилась від ідеалів. Молоді люди, які не займають певного положення в суспільстві, не мають стійкої життєвої позиції, потрапляють у вакуум. Субкультура є своєрідним компенсаційним механізмом, який знижує тиск масової, глобальної культури на особистість. Молодіжна субкультура – це культура окремих груп молодого покоління, що мають спільний спосіб життя, певні політичні погляди, групові норми, цінності та стереотипи. Вона не є стороннім утворенням, а глибоко укорінена у соціально-культурному контексті, може відрізнитися від домінуючої культури мовою, манерою поведінки, одягом і т. д. Нова субкультура формується під впливом віку, етнічного походження, релігії, соціальної групи чи місця проживання.

Крім комунікативної (спілкування з ровесниками) функції в субкультурі переважає розважально-рекреативна спрямованість. Третина підлітків виконують рекреативну функцію, тобто нічого не роблять. Відпочинок – основна форма життєдіяльності. Це скоріше культура дозволя, а не праці.

Прихильники тієї чи іншої субкультури виділяються зовнішніми атрибутами (зачіскою, макіяжем, незвичним стилем одягу, своєю мовою, мистецтвом, стилем поведінки, місцем спілкування). Є «наша» музика, «наше» спілкування, «наша» мода і ми протиставляємо її культурі батьків.

Одні субкультури носять екстремальний характер і демонструють протест проти суспільства, інші – прагнуть до ізоляції від суспільства і носять замкнутий характер. Було безліч спроб класифікувати неформальні рухи за соціально-правовою ознакою, за спрямованістю інтересів та типологізацією. Ось деякі з них:

- романтико-ескапістські субкультури (хіпі, індіаністи, толкіністи, з певними застереженнями – байкери);
- гедоністично-розважальні (мажори, рейвери, репери тощо);
- кримінальні (гопники, любери, реднеки);
- анархо-нігілістичні (панки, екстремістські субкультури «лівого» і «правого» спрямування), які також можна назвати радикально-деструктивними.

Спробуємо розглянути молодіжні субкультури на прикладі тих світових субкультур, які формують світогляд молодих українців.

Емо – субкультура, яка стає дедалі популярнішою в Україні. Термін «емо» походить від англійського слова «emotional» – емоційний. Ця субкультура народилася як спроба бунту підлітків проти беземоційності, заборони на прояв саме негативних емоцій. Емо носять чорно-рожевий одяг, різні пов'язки на руках, паски із залізними пряжками, рукавички з оголеними пальцями, нігті фарбують у чорний або сріблястий колір, чуб закриває половину обличчя, а очі підведені чорним олівцем. Багато говорять про самогубство, а також про те, що життя жорстоке і безглузде. Їх зовнішній вигляд – це не просто імідж, це – світогляд, стан душі, стиль життя. Всі емо проти наркоманії, алкоголізму, безладних статевих стосунків.

Готи – мають своєрідну життєву філософію: завжди прагнуть більшого, шукають красу навіть у тому світі, де її немає. Проявляють любов до готичного мистецтва, містицизму, ходять по старих цвинтарях, носять темний одяг та довге чорне волосся, вибілене обличчя (грим), популяризують атрибутику, що має хоч якесь відношення до естетики смерті. Культивують музику, яка виросла з пост-панку. Готика – явище естетичне, а похмурі образи – не більше, ніж епатаж. Безглуздо шукати сенс життя в смерті – його там немає. Готи сформувалися в стилі панків і пересікаються з субкультурою емо.

Отаку – цим терміном позначають фанатів аніме чи японської субкультури взагалі. Самі ж японці «отаку» називають людей, які дуже захоплені своїм заняттям, тобто є фанатами чогось. Отаку використовують і в інших випадках, наприклад, «отаку музики», «отаку військового мистецтва», «отаку приготування їжі». Отаку – це фанати відеоігор, коміксів, мультиплікаційних фільмів про фантастику, роботів, паралельні реальності, космічні кораблі

тощо. Більша частина аніме-серіалів має яскраво виражений емоційний та ідейний підтекст і часто супроводжується поп-музикою.

Панки – від англійського «punk» – недосвідчений молодик, простак, нікчемний чоловік, поганий. Найчастіше панки виглядають так: зачіски – півнячий гребінь, чуб; одяг – на голому тілі шкіряний піджак, полотняна сорочка з жабо; сережки на обличчі та у вухах. Культ неохайності в усьому, грубий жаргон, непристойна поведінка. Багато хто з них вживає наркотики, спиртні напої, токсичні речовини. Там, де з'являються панки, – бійки, грабунки, насильство з метою наруги над особистістю. До музики ставляться серйозно, слухають панк і панк-рок, багато з них грає на музичних інструментах. Панки завжди були проти влади, режиму, порядку, а тому ніколи самі не пропагували жодних ідей, окрім анархії.

Металісти, рокери – одна з найбільших неформальних субкультур. Певний час важка музика була то захопленням небагатьох меломанів, то елітною розвагою інтелігенції. Сьогодні це дуже насичений музичний пласт, музику якого слухає переважна більшість. Сучасне покоління металістів полюбить вільне життя у власне задоволення, ходить на рок-концерти, на яких розпиває спиртні напої, а після, як правило, влаштовує бійки. Їх зовнішній вигляд зухвало агресивний: чорний одяг з великою кількістю металу, зображенням черепів, крові. Класичні металісти носять вузькі чорні джинси, заправлені у високі черевики або «козаки», шкіряні куртки з косою блискавкою – це «косухи», «косоворотки», сережки в лівому вусі, персні із зображенням черепів, пентаграм, скелетів тощо. Але їх зовнішня агресивність і похмурість найчастіше є засобом епатажу оточуючих людей. Ті, яким за 25 р., займаються серйозною роботою, миролюбні, хоча інколи можуть побешкетувати.

Растамани – субкультура, що виникла в 20-ті роки ХХ ст. на Ямаїці та має коріння в синкретичних культах країн Африки і Карибського басейну. Коронований імператором Ефіопії принц Тафарі Маконнен (або Рас Тафарі – звідси і назва руху) пророкував пришествя з Африки великого царя, Ісуса Христа, спасителя чорної раси. Тисячі людей визнали це пророцтво і так зародилося растафаріанство. У зовнішньому вигляді, окрім беретів, в'язаних балахонів і шапок червоно-жовто-зелених кольорів, у растафарі є й інші відмінності. Наприклад, розточування – це кілька довгих волосків із вплетеними у них нитками, камінчиками, кульками або ще чим-небудь і, звичайно ж, дреди – довгі локони, заплетені в кіски, натерті воском і скручені в щільні тяжі. З точки зору растафарі можна любити людей, палити траву, вживати гашиш, байдикувати, осягати сенс життя, філософствувати, грати на барабанах і слухати реггі. Разом з тим не можна їсти свинину, коров'яче молоко, палити тютюн, пити ром і вино, грати в азартні ігри тощо.

Репери (hip-hop) – від англ. «rap» – легкий удар, стукіт. На пострадянському просторі носить наслідувальний характер і є складовою частиною субкультурного полістилістичного утворення, що отримало назву хіп-хоп культура. Її пріоритети, окрім репу: брейк-данс, як форма танцю і пластики тіла; графіті, як вид особливого настінного малюнка; екстремальні види спорту, стрітбол і т. д. Улюблений вид спорту – баскетбол. Носять широкий та завеликий одяг, серед прикрас – значки та сережки. Коротко стрижені, не вживають спиртних напоїв, навіть пива. Не агресивні. Пишуть, «читають» і слухають музику в стилі «реп», переймаються його ідеологією.

Xini – це організація не така чисельна, але має багаторічні традиції. Їх філософія із закликами «Насолода тут і зараз», «Рай невідкладно!» вплинула на погляди і життя покоління 60-80 років минулого століття. Хіпі – діти Сонця, діти «квітів». Девіз хіпі – «Cometotgether» («Збираймося разом»). Вони об'єднуються в Систему. Це шось на кшталт клубу, у який приймають не кожного. Система поділяється на групи («тусівки»), де є два рівні: «піонери» і «олдові» («мамонти»). «Піонери» – підлітки, «олдові» – старі члени Системи.

Байкери – одні з небагатьох, для кого слова «один за всіх,

всі за одного» - не порожній звук, а стиль життя. Вони пройшли еволюцію від диких орд безкрайньої Америки, до елітної, жорсткої організації, що огорнула всю планету. Для них байк (мотоцикл) – не просто швидкий та зручний спосіб пересування, а стиль життя. Закуті у чорну шкіру, з ніг до голови покриті татуваннями і поклоняються єдиному кумиру – швидкості.

Рейвери – від англ. «rave» - марити, шаленіти, ревити, бушувати. В «Словнику сучасного сленгу» Т. Торна трактується як «дика вечірка» (a wild party). Джерелом життєвих орієнтирів рейверів став стиль життя їхніх кумирів, музикантів, мають пристрасть до сучасної комп'ютерної музики, проводять час в нічних дискотеках і клубах. Зазвичай рейверів по-простому називають «тусівниками». Вони носять яскравий одяг, сережки, «феньки», фарбують екзотично волосся: у квадрати, кола. Це один з дорогих стилів життя.

Рольовики – любителі рольових ігор. Це різні люди, яких об'єднує лише одне: поважають певну епоху (іноді – історичну, але найчастіше – вигадану, описану в книгах фентезі). Першим приголомшливо популярним письменником фентезі був Толкієн. Самі рольові ігри придумали Гері Гігакс і Дейв Арнесон та почали розробляти ігрову систему на базі фентезі у 1970 році (настільні ігри). Зовні рольовики виглядають абсолютно нормально, живуть як всі інші люди, нічим особливо від них не відрізняючись. Якщо не зважати на пристрасть до читання фентезі.

Готники – орієнтація на систему цінностей кримінальної субкультури. Тут панує культ сили, земляцтва, взаємовиручки і взаємозалежності. Це накачані, коротко стрижені «пацани» або «реальні пацани», що вживають наркотики і агресивні на своїй території та мають пристрасть до рок-музики.

Скінхеда – від англ. «skinhead» - голена голова. Це неонацистські угруповання закритого типу, організація військового зразка – суцільне підпорядкування сильній особистості, всі слабкі і немічні не мають права на життя. В основі ідеології – ідеї націонал-соціалізму і антисемітизму. Ненавидять реперів, хіпів, рейверів і людей з іншим кольором шкіри. До металістів і більшості рокерів байдужі. В їх одязі все функціональне, пристосоване до вуличної бійки: цупкі чорні джинси, важкі шнуровані армійські черевики на товстій підошві, короткі куртки-«бомбери» без коміра, голена чи стрижена під нуль голова. Рух зовсім неоднорідний: у ньому переплелися музика, політика, футбол і примітивні соціальні теорії. Має кілька спрямувань. «Піонери» - називають себе арійцями і расистами, ходять зграями, атакують студентів з Азії та Африки. Скінхеда-неонацисти – старші за віком, більш освічені, «просунуті», знаються на музиці, поезії, проповідують расистські догми, пропагують свою ідеологію в Інтернеті, періодично ведуть «прицільні» атаки на іноземців, біженців, неформалів, полюбляють слухати військові гімни та марші, «метал».

Альтернативники – молодіжна субкультура, що виникла на початку 1990 р Сформувалася від злиття металістів, панків і реперів.

Неагресивні, виділяються дружелюбністю один до одного та інших. Є анархістами, ненавидять «гопоту», «бидло» і т.д. Музика поділяється на три напрямки:

1. Альтернативний метал – жанр являється злиттям хеві-металу з альтернативним роком (особливо інді-роком 1980-х). Характерні важкі гітарні рифи, нетрадиційні тексти пісень, непарний музичний розмір, незвичні технічні прийоми, поєднання металу з найрізноманітнішими музичними жанрами.

2. Репкор – музичний жанр, який поєднує в собі інструментальні та вокальні властивості таких напрямів, як панк, хеві-метал, хіп-хоп, іноді фанк.

3. Гранж – стилістичний напрям у рок-музиці, що став одним із найпомітніших явищ альтернативного року на межі 1980-1990 років.

Ensi – одна з останніх субкультур, прихильники якої є оптимістами, радіють життю, носять одяг райдужних кольорів. Вільні у всьому – одязі, музиці і поведінці.

Варто зазначити, що всі перераховані вище субкультури є найбільш яскравими і поширеними у молодіжному середовищі, їх вплив найбільш помітний. Насправді ж молодіжних субкультур набагато більше і багато з них також поділяються на різні напрямки.

Так, на думку багатьох культурологів, народжуються певні культурні цикли, зумовлені зміною поколінь. Юнацтво втілює в собі нову історичну реальність, творить власну субкультуру, яка хоч і не викликає негайних відчутних змін на магістральному шляху культури, разом з тим впливає на різноманітні зрізи культури, моду, стиль життя, поведінки і в цілому на стиль культурної епохи.

На жаль, на сьогоднішній день наше суспільство відчуває культурну кризу і в цей негативний процес значний внесок роблять, в першу чергу, ЗМІ, які не приділяють належної уваги інтелектуальному і духовному розвитку саме молоді. Якби ЗМІ представляли мистецтво у всій його багатоманітності, а не нав'язували примітивізм, підліткам було б легше визначитися зі смаками і перевагами.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Окреслюючи якісно новий етап розвитку нашого суспільства, пов'язаний із глобалізацією, зміною суспільної свідомості, ціннісних орієнтацій та стрімким розвитком інформаційних технологій ми зробили спробу розглянути основні проблеми розвитку особистості, прояву її інтересів, визначення її особистісної позиції. Доречно буде наголосити на тому, що педагогам слід мати на увазі й враховувати в роботі з підлітками поліфункціональність сучасного мистецтва. Адже всебічна реалізація соціальних функцій музики, що є одним із головних принципів художньої культури, несе в собі естетичну силу, спрямовану на духовне збагачення особистості через складну систему взаємодії цінностей і соціально-художньої активності молоді.

Список використаних джерел

1. Арнольд А. И. Введение в культурологию / А. И. Арнольд. – М. : Народная академия культуры и общечеловеческих ценностей, 1993. – 352 с.
2. Введение в теорию мировой художественной культуры / науч. ред. проф. Л. М. Мосолова. – С.-Петербург : Научный центр проблем диалога, 1993. – с. 211-212.
3. Каган М. С. Философия культуры / М. С. Каган. – СПб. : Петрополис, 1996. – 414 с.
4. Климук І. А. Кітч та особливості сприйняття популярної музики юними слухачами / І. Климук // Мистецтво та освіта. – 2011. - № 3. – с. 16-20.
5. Левікова С. І. Молодіжна субкультура / С.І. Левікова : Навч. посібник. М., 2004. – 381 с.
6. Оганов А. Теория культуры / А. А. Оганов, И. Г. Хангельдиева. – М. : Гранд – Фаир, 2001. – 117 с.
7. Сыров В. Стилевые метаморфозы рока или путь к «третьей музыке» / В. Н. Сыров. – Нижний Новгород : Изд-во Нижегород. ун-та, 1997. – 209 с.

В статтє рассматривается влияние моды, китча и субкультуры на формирование социального поведения и музыкальные интересы молодежи. В условиях коренного обновления всех сфер нашего общества, его национального возрождения перед педагогической наукой появляются новые требования, среди которых важное место занимают проблемы формирования умений и навыков самоорганизации личности (самообразование, саморазвитие, самовоспитание); потребность в овладении общечеловеческими культурными, духовными и моральными ценностями, в том числе и вековыми приобретениями родного народа, национальной культуры и морали.

Ключевые слова: массовая культура, духовность, эстетические вкусы, средства, субкультура, музыкальный китч, общественное сознание, моральные ценности.

The article deals with the influence of fashion, kitsch, subculture on the formation of social behavior and musical preferences of youth. Actually, in condition of our fundamental renewal of all spheres of our society, its national revival the pedagogical science faces the new demands and standards, among which the most important are problems of skills formation, of individual's self organization (self-education, self-development, self-up bringing); the need in acquiring, cultural, spiritual and moral values, common to mankind including heritage of Ukrainian nation, national culture and morality; development of national consciousness and social activity; cultivation of a culture of behavior and communication. Nowadays, music is the greatest passion of the present young generation that absorbed it completely. At the young age interest to popular "mass" music dominates so much that interest to other genres is often disappeared completely. Folklore, classical music is frequently sounded in utilitarian use: like music in advertising, as a ringtone on mobile phones. It is observed the hypertrophy, firstly, of entertaining hedonistic function of music art as opposed to moral, educational or cognitive value of music. In such an atmosphere, there are problems with the affirmation of the spiritual values of the national world outlook. We are all alike, both by the way of life and by our habits. Moreover, we are under the influence of fashion, media, public opinion and follow certain rules. Young people, as the most sensitive and receptive group, are the first to perceive new forms of leisure activities with all positive and negative phenomena. These are the children of the era of globalization, the Internet and mobile communication. They cannot be completely satisfied by the existing common entertainments and ways of spending time. The advantage is given to consumer preferences over creative ones. And young people make up their own way, uniting into various groups and movements that are inherent their own subculture.

Key words: mass culture, spirituality, aesthetic tastes, means, subculture, musical kitsch, social consciousness, moral values.

УДК 377.112.4:159.923.3]=161.2(045)

Тягур Любомира МIRONIVNA,
викладач,

ГПМ Мукачівського державного університету, м. Мукачеве

ФЕНОМЕН ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА

У статті розкривається сучасний стан проблеми феномена перфекціонізму в працях зарубіжних і вітчизняних психологів. Розглянуто структуру, типи даного явища. Здійснене узагальнення досліджень наукових джерел засвідчило про існування різних форм та різновидів перфекціонізму. Виділені характеристики перфекціонізму, що сприяють сприятливому протіканню процесу самовдосконалення викладачів, до яких відноситься самоактуалізація, мотивація досягнення і самовідношення. Проаналізовано дослідження зв'язку перфекціонізму з даними психологічними характеристиками викладачів. Розглянута здорова форма перфекціонізму, яка сприяє розвитку особистості, розкриття її здібностей і творчого потенціалу.

Ключові слова: перфекціонізм, здоровий та невротичний, конструктивний і неконструктивний перфекціонізм, самоактуалізація, мотивація, викладачі.

Постановка проблеми. Психологічний аналіз соціокультурних тенденцій показує, що в сучасній системі вищої освіти пред'являються високі вимоги як до професійної діяльності, так і до особистості викладачів. Підвищуються вимоги до кваліфікації, з метою оптимізації кадрів, зростає обсяг навчального навантаження, викладачів коледжів спонукають постійно вдосконалювати і розвивати свою особистість, щоб мати можливість підлаштовуватися під постійно мінливі стандарти діяльності. Саме тому особливого значення набуває вивчення факторів, які можуть зумовлювати схильність до саморозвитку та самовдосконалення у викладачів. Одним з таких факторів є феномен перфекціонізму, що передбачає прагнення суб'єкта до досконалості у всіх аспектах свого життя. Але, сучасні зарубіжні та вітчизняні автори дотримуються думки про існування двох форм даного феномена: конструктивного і деструктивного (невротичного). Конструктивний перфекціонізм може виступати в якості психологічного ресурсу, що відображає стимул особистості до досконалості і безперервного саморозвитку, визнання власних можливостей і обмежень. У той час як деструктивний перфекціонізм є порушенням саморегуляції, що виявляється в почутті невдоволення і розчарування в собі, надмірної критики своєї поведінки і відчутті неконтрольованості життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми перфекціонізму присвячені сучасні наукові розробки Н. Гаранян, А. Холмогорової, А. Золотарьової, С. Єніколопова, В. Ясної, Е. Соколової, І. Грачової, М. Ларських, Р. Фрост, П. Х'юїтт, Г. Флетт, Д. Хамачек, І. Гуляс, Л. Данилевич, О. Лоза, Г. Чепурної та ін.

Поняття перфекціонізму відображає прагнення людини до досконалості, вперше виникло в руслі філософської традиції. На думку Г. В. Іванченко, прагнення до досконалості є

невід'ємною людською якістю, яка властива людям з незапам'ятних часів [4]. Дане людське прагнення характеризується універсальністю і разом з цим, амбівалентністю своїх проявів. Як описує М. Бахтін, «кожен крок до визначеності, кожен крок до досконалості є крок до загибелі. Індивідуальність – остання, остаточна визначеність – є тим самим і найчистіша приреченість, найчистіше заперечення вічності»[1].

Мета статті: теоретичний аналіз сучасних досліджень проблеми перфекціонізму та його вплив на педагогічну діяльність викладачів.

Результати дослідження. На початкових етапах проблема перфекціонізму обговорювалася виключно в рамках клінічної психології і психіатрії. Перфекціонізм (від латинського perfectio – досконалості) в широкому сенсі можна описати як прагнення людини до досконалості і до дотримання надзвичайно високих стандартів в діяльності.

Перфекціонізм описувався психотерапевтами та психіатрами як однозначно негативне явище і розглядався як патологічна адикція. Він визначався як хворобливе, нав'язливе прагнення досягти ідеалу, що спирається на зовні задані орієнтири, яке не треба плутати зі здоровою мотивацією досягнення і завзятістю, котрі спиралися б на власні можливості і схильності.

Згодом перфекціонізм став розумітися як складне явище, яке може приймати як патологічну, так і здорову форми. Отже, перфекціонізм став розглядатися і як нормальна характеристика особистості, а не тільки як невротичний психічний розлад. Фактично про відмінності нормального та невротичного перфекціонізму автори-клініцисти заговорили до створення психометричних методик його вимірювання.

П. Х'юїтт та Г. Флетт вважають, що перфекціонізм – це прагнення бути бездоганим в усьому, перфекціонізм визначає